

11. Tkachenko, T.I. (2006). Territorially focused development of subjects of tourism business / Culture of the Black Sea peoples, 81. P. 56-64. [in Ukrainian].
12. Tyukarkina, O. The role of national branding in the formation of the foreign policy image of modern Russia. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-natsionalnogo-breninga>. [in Ukrainian].
13. Fedorchenko, V.K et al. (2013). Turizmology: conceptual foundations of the theory of tourism: monograph. K.: VTS Academy. [in Ukrainian].
14. Shaiko V. M. (2013) History of Ukrainian Culture. K. [in Ukrainian].
15. Bozhko, L. (2015). New trends in tourism as a cultural consequences of globalization National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald, 4, 3-8. [in Ukrainian].
16. Medlik, S. (2003). Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality. 3-d ed. Elsevier Science.

УДК 796.032.2.063.4:792.78.046.13(045)

Мащенко Іванна Олегівна
аспірант Харківської державної академії культури
ORCID: 0000-0002-5304-9460
vanka.olegovna@gmail.com

МІФОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ СПОРТИВНО-ХУДОЖНІХ ДІЙСТВ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

Мета роботи: аналіз міфологічних персонажів як основних структурних елементів знаково-символічного поля спортивно-художніх дійств і як культурного коду у комунікативному полі культури. Семіотика міфологічної складової церемоній відкриття та закриття Олімпійських ігор досліджена на прикладах хтонічних істот, першопредків, богів і культурних героїв. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні міждисциплінарного, компаративного, семіотичного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє всебічно вивчити та структуровано узагальнити великий фактологічний матеріал, спираючись на значну теоретичну базу. **Наукова новизна** роботи полягає в культурологічній рецепції міфологічних персонажів спортивно-художнього дійства на прикладі Олімпійських ігор. **Висновки.** Виокремлення міфологічних мотивів у знаково-символічному полі культури дало змогу проаналізувати структурно-символічний зміст міфологічних персонажів у режисурі Олімпійських ігор і простежити динаміку тотемних персонажів у талісманах спортивно-художніх дійств.

Ключові слова: спортивно-художні дійства, Олімпійські ігри, театралізація, персонаж, міф, символ, культурна комунікація.

Мащенко Іванна Олегівна, аспірант Харківської державної академії культури

Мифологические персонажи спортивно-художественных действий в символическом поле культуры

Цель работы: анализ мифологических персонажей как основных структурных элементов знаково-символического поля спортивно-художественных действий и культурных кодов в коммуникативном поле культуры. Семіотика мифологической составляющей церемоний открытия и закрытия Олимпийских игр исследована на примерах хтонических существ, первопредков, богов и культурных героев. **Методология** исследования заключается в применении междисциплинарного, компаративного, семиотического методов. Указанный методологический подход позволяет всесторонне изучить и структурировано обобщить объёмный фактологический материал, опираясь на значительную теоретическую базу. **Научная новизна** работы заключается в культурологической рецепции мифологических персонажей спортивно-художественных действий на примере Олимпийских игр. **Выводы.** Выделение мифологических мотивов в знаково-символическом поле культуре позволило проанализировать структурно-символическое содержание мифологических персонажей в режиссуре Олимпийских игр и проследить динамику тотемных персонажей в талисманах спортивно-художественных действий.

Ключевые слова: спортивно-художественные действия, Олимпийские игры, театралізація, персонаж, міф, символ, культурная коммуникация.

Mashchenko Ivanna, Postgraduate, Kharkiv State Academy of Culture

Mythological characters in sports and artistic performances in the symbolic field of culture

Purpose of the article. The article analyzes mythological characters as the main structural element of the sign and symbolic field of sports and artistic performances and the cultural code in the communicative field of culture. The semiotics of the mythological component of the opening and closing ceremonies of the Olympic Games on the examples of chthonic beings, primates, gods and cultural heroes is considered. **The methodology** of the research is to apply

interdisciplinary, comparative and semiotic methods. This methodological approach allows us to comprehensively explore and structurally synthesize a large factual material based on a significant theoretical background. **The scientific novelty** of the work is the culturological reception of the mythological characters of the sports and arts performances on the example of the Olympic Games. **Conclusions.** The definition of mythological motifs in the symbolic field of culture made it possible to analyze the structural and symbolic content of mythological characters in the direction process of the Olympic Games and to trace the dynamics of totemic characters as talismans of sports and artistic activities.

Key words: sports and art performances, Olympic games, theatricalisation, character, myth, symbol, cultural communication.

Актуальність теми дослідження. Спортивно-художні дійства (СХД) є активним компонентом комунікаційної складової культури як транслятори ідей здорового образу життя, морального та естетичного виховання, регуляції соціальних взаємин, перспективності фінансових інвестицій для країни. Залучення в сценаріях заходів міфологічних сюжетів інтегрує СХД до комунікативної системи все-світньої культури. Тому актуальним стає дослідження міфологічної складової СХД як культурного коду в комунікативному вимірі культури.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження вчених А. Карплюкова, Н. Благолева, М. Литвинової, Н. Малиновської, А. Аверкової, В. Козлової [5; 2; 7; 8; 1; 6] аналізують СХД з точки зору візуального культурного феномену зі специфічними функціями та антропологічного фактору щодо залучення різних соціальних верств населення. Історичний аспект виявлено, зокрема, в працях таких науковців як: Ю. Черняк, А. Сілін, В. Кудашов, І. Туманов [16; 12; 15; 13]. Щодо внутрішнього структурування СХД, постає питання про недостатню наукову-теоретичну базу в культурологічному полі дослідження.

Мета дослідження. Заповненню означеної теоретичної прогалини присвячене дослідження, що націлене на виокремлення міфологічних мотивів у знаково-символічному полі СХД, аналіз структурно-символічного змісту міфологічних персонажів у режисурі Олімпійських ігор і простеження динаміки тотемних персонажів у талісманах СХД.

Виклад основного матеріалу. У семантичному полі СХД основними внутрішньоструктурними елементами є: 1) співтворчість авторів (режисер-постановник та постановча група); 2) художній фон – велика група людей, яка від зміни свого сценічного положення утворюють різні художні образи та відповідне сприйняття глядачем; 3) глядачі як прямий та повноцінний адресат символіки; 4) образності дійства; 5) окремі персонажі, дії яких розкривають художній задум самого СХД.

За специфічною формою діяльності в структурі СХД найбільш масштабнішими є церемонії відкриття/закриття Олімпійських ігор [8]. Тому слід звернути увагу на персоніфіковану складову самого дійства. Персонажем називають роль, маску, діючу особу, істоту мистецького (художнього) твору: міфу, книги, образотворчого мистецтва, спектаклю, кінофільму, гри, публіцистики тощо. В даному випадку персонажами церемоній відкриття/закриття Олімпійських ігор слід вважати художні образи як результат уяви постановників і реальних учасників дійства (Президентів країн, Міжнародного олімпійського комітету, спортсменів, виконавців офіційних гімнів тощо).

СХД як засіб культурної комунікації акцентують свою увагу на створенні та відтворенні на сценічній площині художніх образів, які несуть аксіологічний наратив у семантичному полі культури. За предметом зображення в структурі художнього образу дійства слід виокремити образи-персонажі міфологічного, історичного та алегоричного змісту. Зосередимо свою увагу на міфологічних персонажах.

Церемонія відкриття/закриття Олімпійських ігор має на меті культурно-символічне звернення до жителів всього світу. З часів відновлення Олімпійських ігор (поч. з 1896 р.) відбулося 52 СХД, при створенні яких поставало питання щодо створення образів-персонажів з урахуванням національних особливостей як ідейно-тематичної основи самого дійства. Більшість СХД будується на відтворенні на сценічному майданчику міфологічного підґрунтя історії створення країни, яка проводить Олімпійські ігри. Тому першочерговим при розумінні персоніфікації СХД є звернення до міфологізації дійств. У структурі гуманітарного знання міф сприймається як гіперінтерпретоване поняття. Е. Касієр розумів міф як замкнуту символічну систему [4]; Б. Малиновський та Д. Фрезер аналізували домінуючу роль при встановленні гармонії між людиною, соціумом і природою [9;14]; М. Еліаде трактував міф як першооснову історії, культури та суспільного життя [17].

У концепції Б. Малиновського «функція міфу полягає в тому, щоб зміцнити традицію, надати їй значущості й влади, зводячи її витоки до високих, гідних вшанування, наділених надприродною силою засадам» [9, 143]. За словами Ю. Сидорович, «роль міфу в процесі культурогенезу незаперечена, оскільки він як ядро культури програмує подальший хід розвитку культури та її динаміки. У цьому полягає його глибока сутність та функціональна направленість» [11, 75].

Найбільш розповсюдженою моделлю залучення міфологічних сюжетів до сценарію СХД є апеляція до міфологізованої історії країни, що проводить Олімпійські ігри. Простежуються сюжети міфів, що стосуються як явищ природи й суспільства, так богів і духів. Головним є трансформування персонажів на сценічній площині, їх взаємодія та ідеологічне підґрунтя. Так, в Атланті (США, 1996 р.) церемонія відкриття/закриття була приурочена 100-річчю з дня відновлення проведення Олімпійських ігор. Тому поставало питання щодо відтворення давньогрецьких традицій з культурними традиціями (уявленнями) країни-господаря Олімпійських ігор: кольорова символіка п'яти континентів трансформувалась у відтворенні над трибунами давнього олімпійського ритуалу вогню за участю живих фігур у бронзових масках, а поява Духу ріки Міссісіпі як найдовшої річки у штаті – їздою на стилізованій колісниці в упряжці з рибами замість традиційних коней.

Як зазначила О. Дарморіз, «міф для Е. Касирера є своєрідною початковою формою життя, з якої виникає мова народу. Причому міф не лише первісна форма культури, з його допомогою структурується життя народу на всіх етапах його розвитку» [3, 14]. Так, у Барселоні (Іспанія, 1992 р.) основним задумом став міф про заснування міста, де велика увага приділялась подвигам легендарного засновника Барселони – Геракла, а запалення Священного вогню в великій чаші відбувалося з пострілом лука на великій відстані. В Альбервілі (Франція, 1992 р.) головним героєм стала напівлюдина напів-божество-зірка, яка прагнула привести всіх учасників до перемоги. Тобто міфологічні сюжети, в даних ситуаціях не тільки відповідали ідеї перемоги, наснаги й жаги до подолання складнощів, але й були посиленням до тих сюжетів локальної міфології, які вписували країни-організатори до загальносвітової культури.

Також СХД можуть використовувати таку властивість міфологічної свідомості як цілісне світорозуміння. Творча інтерпретація даної образності забезпечує ідею єднання нації з її історією та природно-кліматичними особливостями. Зокрема, як зазначила О. Дарморіз, «міфи складаються з реальності та фантазії, природного та надприродного, знання і віри, думки та емоції» [3, 71]. Наприклад, у Сідней (Австралія, 2000 р.) основними мотивами видовища стали етапи становлення історії Австралії. Барвисте шоу з елементами водної феєрії символізувало тісний зв'язок австралійського народу з морем. Про це свідчила поява найрізноманітніших морських жителів: медуз з вусами, схожих на повітряні кульки, медуз – зірок, в'юнів, баракуди, і головних персонажів (Качконіс Сід, Кукабара Оллі та Єхидна Міллі), які уособлювали стихії землі, води, неба та зародження усього живого на місцевості. Трійка в даному випадку є символічним числом, оскільки Олімпіада проходила напередодні вступу в третє тисячоліття. Згідно з О. Дарморіз, типологію міфологічних персонажів можна класифікувати на: хтонічні істоти (божества), чудовиська, першопредки, духи, боги і культурні герої [3]. У церемоніях відкриття/закриття Олімпійських ігор простежується участь хтонічних істот, першопредків, богів і культурних героїв.

Звернімо увагу на те, що використання образів міфологічних богів у режисурі СХД було виявлено тільки в церемонії відкриття/закриття Олімпійських ігор у Берліні (Німеччина, 1936 р.). Вони використовувались як алегоричні образи сили, мужності, першості, опираючись на давньогрецьку традицію спортивного еталону. Хоча в Афінах (Греція, 2004 р.) головною місією СХД було нагадування людям про культуру, історію та міфологію країни-господаріні Олімпійських ігор, але появи саме давньогрецьких богів не простежується.

У СХД міфологічні персонажі набувають антропоморфного вигляду або слугують художньо-образним втіленням (художнім фоном), або за допомогою виражальних засобів (колір, світлові та піротехнічні ефекти) являють собою художні образи, які є цінностями для країни. Хтонічні персонажі використовуються в СХД як втілення перших міфічних мешканців місцевості (краю), де проводиться саме дійство, уособлюють його першонаселенців, а також постають як алегорії сил природи, що історично були вагомими чинниками розвитку певного регіону – море, земля, гори тощо. Наприклад, в Афінах (Греція, 2004 р.) на церемонії відкриття Олімпійських ігор один з театралізованих епізодів символічно розкрив тісний зв'язок країни з морем. На великому озері, який слугував сценічною площиною, з'явилася химерна істота Кентавр як символ нижчої природи людини, її звірячої натури, у поєднанні з вищою природою та людськими чеснотами. За допомогою магічного спису кентавра глядачі могли простежити еволюцію грецької цивілізації.

Образи предків простежуються в церемоніях відкриття/закриття Олімпійських ігор як прабатьків родів і племен зі звичаями та обрядами, що заселили дану місцевість. Завдяки їх пластичним діям на сценічній площині глядач міг сформувати цілісну систему культурного світобачення країни. Як зазначив Е. Мелетинський, «обрядова пантоміма в відповідності до специфіки театрального мистецтва направлена перш за все на наслідування звичок тварин-тотему, а супроводжуючий спів має величальний характер» [10, 36]. Наприклад, у Сідней (Австралія, 2000 р.) на відкритті Олімпійських

ігор таку семантику мала поява великої маси аборигенів з червоними пов'язками на головах, хаотично-ритмічні рухи яких відтворювали давні міфологічні обряди добування та запалювання Вогню, що стало посиленням до багатовікової традиції збереження органічних речовин для зростання рослинності за допомогою вогню [16]. Іншим прикладом може слугувати один з тематичних театралізованих епізодів відкриття Олімпійських ігор в Ріо-де-Жанейро (Бразилія, 2016 р.). У Бразилії знаходиться найбільший в світі ліс і поставало питання щодо збереження не тільки його рослинності, а й лісів по всьому світу. Екологічна тематика прослідковувалась від початку дійства до його завершення. Тому важливою була поява перших персонажів дійства – першопредків, що вийшли, за легендою, з лісної місцевості. Слід звернути увагу, що найдавнішим образами першопредків властиві зооантропоморфні й зооморфні риси, що характерні для міфологічних героїв про походження народу. Саме в Ріо-де-Жанейро сценічним образом (гримом, костюмом) персонажі трансформувались в стебла дерев, кущів, всіляких рослин. Тримаючи в руках підтягнуті на високих тросах прозорі товсті пружні нитки під впливом зеленого світла, першопредки перетворювались на аборигенів, які в ритуальному дійстві зплітали нитки у повітрі, що знаменувало заселення бразильської місцевості. По завершенню театралізованого дійства, хлопчик (уособлення наслідування традицій) по центру стадіону посадив маленьке дерево на знак збереження природи та віддання пошани першопредкам, що було потім зроблено всіма учасниками Олімпійських ігор. Але це ритуальне дійство відбувалось вже не на сценічній площині.

Міфологічними персонажами в СХД слід вважати також міфологічні духи, образи яких знаходяться в основі візуалізації (образності) талісманів. Дослідження персонажів показало, що талісмани є тотемною структурною одиницею, яка спрямована на демонстрацію культурного та комунікативного значення для певного суспільства та країни. Так, у Ванкувері (Канада, 2010 р.) глядачі вперше побачили вождів індіанських племен та 20-метрового крижаного ведмеда як символ сили, величч, хоробрості та відваги, а також гігантських косаток як основних жителів морського світу.

Слід звернути увагу те, що багато талісманів СХД є міфологічними персонажами, що символізують цінності сучасного спортивного руху. Наприклад, в Сеулі (Республіка Корея, 1998 р.) амурський тигр Ходорі уособлював дружність та традиційної гостинності корейського народу, хоча в азійській міфології амурський тигр має більш розширене значення – він герой багатьох міфів, легенд, та казок; символ правлячих королівських родів, посередник між Небом та Землею, а також бог-господар гір і печер. У Пхенчхані (Північна Корея, 2018 р.) талісманом було обрано також тигра, але вже білого на ім'я Сухоран, який в корейській міфології і культурі є символом довіри, сили і захисту. Поява Сухорану прослідковувалась протягом всього дійства: від Відкриття Олімпійських ігор – на космічному візуальному фоні (сценічна площина) з традиційними символами (сценічними ляльками на палицях) як земне народження (заснування), до Закриття Ігор – світлове зображення Сухорану на сценічній площині під час виступу музичної групи «ЕХО».

Не менш важливим є порівняння талісманів церемоній відкриття/закриття Олімпійських ігор у Москві (СРСР, 1980 р.) та в Сочі (Росія, 2014 р.) і їх сценічне втілення. Поява ведмедика – символу слов'янської міфології (захисника від зла та покровителя родючості) було трансформовано на стадіоні з урахуванням характерних спортивних якостей людини – сили, сміливості та завзятості. У 1980 р. антропоморфна гумова лялька бурий ведмедик Мішка був першим відтвореним талісманом Олімпійських ігор, якого було введено в художнє дійство як персонажа. У 2014 р. на стадіоні білий ведмедик Мішка (електронна лялька-анімаціонік) на ковзанах відтворював пластичні перетворення посеред льодяних дзеркал (уособлення зимніх видів спорту), і погасив головний вогонь у священній чаші на знак закінчення Олімпійських ігор.

Участь культурних героїв (людей, тварин) в СХД є важливим структурним елементом, який дає змогу ознайомити глядача зі створенням культурних об'єктів. Так, у Ванкувері (Канада, 2010 р.) культурними героями є і були на сценічній площині антропоморфні тварини Міга та Куачі (засновники канадської флори, реальні морські мешканці), які розповідали про заселення етнічних груп на територію Канади. Куачі – волохатий лісовий житель, який прибув з нетрів країни, щоб досліджувати нові простори, а Куачі – молодий ведмедик поєднав у собі міфологічний образ «примарного ведмеда» і образ косатки. Історія його народження своїм корінням сягає в ескімоські та індіанські перекази про косатки.

Висновки. Таким чином, у дослідженні було виокремлено міфологічні мотиви знаково-символічного поля спортивно-художніх дійств. Показано, що поява персонажів на сценічній площині залежить від міфологічного світосприйняття країни, де проходять СХД з урахуванням спортивної тематики та ідейності дійства. Це свідчить про: 1) повернення міфу і втілення його у символічному полі сучасної культури та в інших культурних модифікаціях; 2) вказує на затребуваність міфу в секулярній культурі і вводить його в трансформоване втілення. Також у дослідженні було проаналізовано

структурно-символічний зміст міфологічних персонажів у режисурі Олімпійських ігор, де головними стали хтонічні істоти, першопредки, боги та культурні герої. Простежена динаміка тотемних персонажів у талісманах спортивно-художніх дійств як трансформація в талісманів СХД країн-господинь.

Література

1. Аверкова А. В. Спорт на экране : телережиссура массового зрелища : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. искусствовед. : 17.00.03 / РАН. — М. , 2011. — 19 с.
2. Благоев Н. Н. Спортивное зрелище как элемент визуальной культуры : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. культурол. : 24.00.01 / РАН. — М. , 2011. — 14 с.
3. Дарморіз О. Міфологія / Оксана Дарморіз. — Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. — 248 с.
4. Кассирер Э. Философия символических форм / Эрнст Кассирер. — Т. 2 : Мифологическое мышление. — М. ; СПб. : Университетская книга, 2001. — 280 с.
5. Карплюков А. Н. Спортивные соревнования как фактор привлечения к занятиям спортом людей различного возраста : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: 13.00.04 / РАН. — Омск, 2004. — 24 с.
6. Козлова В. С. Спорт как социально-зрелищная сфера: формирование, функционирование, управление: автореф. дис. на соискание учен. степени докт. соц. наук: 22.00.08 / РАН. — Орел. , 2005. — 62 с.
7. Литвинова М. В. Массовые праздники и зрелища как культурный феномен: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: 24.00.01 / РАН. — Белгород. , 2002. — 18 с.
8. Малиновская Н. В. Спортивные праздники и выступления в структуре физической рекреации (Теоретический аспект проблемы) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: 13.00.04 / РАН. — СПб. , 2002. — 25 с.
9. Малиновский Б. Научная теория культуры / Бронислав Малиновский. — М. : ОГИ, 2005. — 184 с.
10. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа / Е. М. Мелетинский. — М. : Москва, 1976. — 407 с.
11. Сидорович Ю. М. Мифологические основания культуры / Ю. М. Сидорович // Наука. Религия. Общество. — 2008. — № 1. — С. 72–80.
12. Силин А. Д. Специфика работы режиссера при постановке массовых театрализованных представлений под открытым небом и на нетрадиционных площадках / А. Д. Силин. — М. : ВИПКРК, 1987. — 184 с.
13. Туманов И. М. Режиссура массового праздника и театрализованного концерта / И. М. Туманов. — М. : Просвещение, 1976. — 86 с.
14. Фрезер Дж. Золотая ветвь. Исследование магии и религии / Дж. Фрезер. — М. : Эксмо, 2006. — 960 с.
15. Художественный фон в массовых спортивно-художественных представлениях / В. Ф. Кудашов, Г. Б. Рабиль, П. Т. Кудашова, М. М. Пилюгина ; ред. В. Ф. Кудашова. — СПб.: ООО «Эдмен», 2011. — 128 с.
16. Черняк Ю. М. Режиссура праздников и зрелищ / Ю. М. Черняк. — Минск: Тетра Системс, 2004. — 224 с.
17. Элиаде М. Священное и мирское / Мирча Элиаде. — М. : Изд-во МГУ, 1994. — 144 с.

References

1. Averkova, A. V. (2011). Sport on the screen: the television directing of the mass spectacle. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: RAS [in Russian].
2. Blagolev, N. N. (2011). Sporting spectacle as an element of visual culture. Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: RAS [in Russian].
3. Darmoriz, O. (2010). Mythology: a tutorial. Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
4. Kassirer, E. (2001). Philosophy of symbolic forms. St. Petersburg: Universitetskaya kniga [in Russian].
5. Karplyukov, A. N. (2004). Sports competitions as a factor in attracting people of different ages to sports. Extended abstract of candidate's thesis. Omsk: RAS [in Russian].
6. Kozlova, V. S. (2005). Sport as a social and entertainment sphere: formation, functioning, management. Extended abstract of candidate's thesis. Orel: RAS [in Russian].
7. Litvinova, M. V. (2002). Mass holidays and spectacles as a cultural phenomenon. Belgorod: RAS [in Russian].
8. Malinovskaya, N. V. (2002). Sports holidays and performances in the structure of physical recreation (Theoretical aspect of the problem). Extended abstract of candidate's thesis. St. Petersburg: RAS [in Russian].
9. Malinovskiy, B. (2005). The scientific theory of culture. Moscow: OGI [in Russian].
10. Meletinskiy, Ye. M. (1976). Poetics of the myth. Moscow: Moskva [in Russian].
11. Sidorovich, Yu. M. (2008). Mythological foundations of culture. Science. Religion. Society, 1, 72–80 [in Russian].
12. Silin, A. D. (1987). Specificity of the director's work when staging mass theatrical performances in the open air and on non-traditional venues. Moscow: VIPKPK [in Russian].
13. Tumanov, I. M. (1976). Directing a mass holiday and a theatrical concert. Moscow: Prosveshchenie [in Russian].
14. Frezer, Dzh. (2006). A golden branch. Study of magic and religion. Moscow: Eksmo [in Russian].
15. Artistic background in the mass sports and artistic performances. (2011). St. Petersburg: OJC «Edmen» [in Russian].
16. Chernyak, Yu. M. (2004). Directing holidays and shows. Minsk: Tetra Systems [in Russian].
17. Eliade, M. (1994). Sacred and mundane. Moscow: MGU [in Russian].